

ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ CZYTELNICZYCH UCZNIÓW W KLASACH I-III

Zainteresowania czytelnicze dzieci w młodszym wieku szkolnym są silnie zróżnicowane w zależności od wpływów środowiska rodzinnego, prasy, instytucji wychowawczych, takich jak szkoła czy biblioteka, oraz własnych dyspozycji psychicznych.

Mali czytelnicy poszukują książek bogato ilustrowanych, z upodobaniem przeglądają albumy krajoznawcze i techniczne, mimo iż treść tych książek przerasta ich wiadomości rzeczowe. Dzieci rozczytane wyróżniają się lepszą pamięcią, szybszym kojarzeniem faktów, większym zasobem wiadomości rzeczowych oraz językowo-słownikowych. Książka pobudza ich wyobraźnię, uczy koncentracji, wzbogaca słownictwo i wiedzę, kształtuje gust i poczucie piękna, poszerza horyzonty myślowe, pokazuje, jak postępować, rozwija inteligencję i wrażliwość.

Potrzeba kontaktu dziecka z książką nie powstaje samoistnie, lecz dopiero wtedy, gdy się z nią zetknie. By rozbudzić u niego zainteresowania czytelnicze:

- należy od najmłodszych lat czytać mu i opowiadać bajki,
- nie należy zmuszać dziecka do lektury, nie pomoże to polubić książki, lecz stanie się przykrym obowiązkiem,
- należy zachęcać do czytania, poprzez pobieżne opowiedzenie o postaciach z lektury, ich przygodach; opowiadanie zbliża do lektury; zaciekawione treścią chętnie sięgnie po nią; wspólne czytanie zachęca do rozmawiania z dzieckiem o książce, o jej bohaterach,
- należy polecać dziecku książki odpowiednie do jego wieku i zainteresowań, zachęcać dziecko do głośnego czytania, nie komentować błędów,
- błędem jest podsuwanie dziecku pierwszej lepszej książki, gdyż może doprowadzić do zniechęcenia i przekonać, że czytanie jest nudnym zajęciem; dziecko jest niecierpliwym czytelnikiem, nudzą go długie opisy przyrody lub postaci,
- warto zainteresować się tym, co czyta dziecko, ale trzeba to zrobić umiejętnie.

Budzenie zainteresowań czytelniczych w warunkach nauki szkolnej w klasach niższych polega na takiej pracy z lekturą, żeby nauczyć dziecko czytania samodzielnego, autentyczności przeżywania, skłonić do własnej refleksji, zaktywizować psychikę dziecka, wprowadzając je w świat rzeczywistości literackiej. Należy więc uwzględnić w pracy z lekturą twórcze działania uczniów.

Improwizowanie tekstów lektury

Po przeczytaniu i rozmowie na temat danej lektury dzieci samodzielnie lub wspólnie z nauczycielem przygotowują improwizowaną inscenizację – zabawę, czyli przedstawiają wybrane fragmenty pozycji lekturowych. Improwizacja pozwala na twórcze wyrażanie myśli i własnych doświadczeń oraz na rozwijanie umiejętności reagowania przez dzieci na różnorodne i zmienne sytuacje.

Inscenizacje na podstawie lektury

Ułatwia ona integrację wszystkich zajęć i treści programowych różnych przedmiotów nauczania, a szczególnie artystycznych, co sprawia, że pełniejsze staje się wychowanie poprzez sztukę. Jest doskonałym ćwiczeniem o charakterze twórczym i ekspresyjnym. Daje możliwości wprowadzenia w sposób naturalny śpiewu, muzyki i szeroko pojętego ruchu jako tła ekspresji słownej. Inscenizację można przeprowadzić w trakcie czytania lektury lub po jej przeczytaniu, w zależności od tego, jaką funkcję ma ona pełnić.

Zabawy twórcze na podstawie lektury

Teksty lektur mogą być źródłem pomysłów do zabaw twórczych. Dzieci, bawiąc się w mniejszych grupach, kształcą i doskonalą swoją spostrzegawczość oraz twórczą wyobraźnię a także nabywają sprawności w bardziej precyzyjnym wyrażaniu myśli.

Opowiadania twórcze dotyczące lektury

Praca nad lekturą daje uczniom możliwość szerszej wymiany myśli, przedstawiania swoich poglądów na tematy poruszane w książce, czy dostrzegania i rozumienia motywów działania bohaterów. Uczy to dzieci nie tylko myśleć, ale i słuchać tego, jak widzą sprawy inni. Opowiadania twórcze dają uczniom całkowitą swobodę w komponowaniu fabuły, rozwijaniu akcji, ustalaniu ciągłości wydarzeń.

Swobodne teksty na podstawie lektury

Swobodny tekst jest szczególną formą ekspresji słownej, umożliwiającą dzieciom własną, twórczą wypowiedź. Dziecko nie musi kierować się z góry ułożonym planem wypowiedzi, nie jest skrepowane obawą oceny negatywnej, bo w każdej swobodnej wypowiedzi nauczyciel – przyjaciel dziecka dostrzeże jakieś wartości: językowe, stylu, ciekawą myśl, chociaż może być ona wypowiedziana nieporadnie.

Prowadzenie dzienniczków lektur

Są one atrakcyjną formą pracy z książkami lekturowymi. Dla nauczyciela mogą być pewną formą kontroli czytelnictwa uczniów, a dla samych dzieci pomocą w utrwalaniu wiadomości o przeczytanych książkach, ich autorach, ilustratorach, itp. Podczas sporządzania notatek następuje jakby bezpośredni kontakt z bohaterem, wyrabia się wrażliwość na piękno języka, przeżywa jeszcze raz przedstawione obrazy literackie. Sposoby prowadzenia dzienniczków zależą od inwencji nauczyciela i pomysłów samych dzieci.

Interesującą formą pracy na zajęciach jest dokonywanie przez uczniów prezentacji swoich ulubionych książek na forum klasy. Może to być wypowiedź ucznia dotycząca treści całej lektury bądź jej najciekawszego fragmentu.

Dziecko może też zaprezentować i omówić najpiękniejsze ilustracje. Może wzorowo przeczytać najładniejszy fragment po uprzednim przygotowaniu. Dzieci nieśmiałe, które nie lubią wypowiadać się na forum klasy, mogą przedstawiać za pomocą gestów i mimiki sceny z książek, zachowanie bohaterów. Na pewno pozwoli to im przełamać wewnętrzne opory.

W pracy z lekturą dobre jest tworzenie spisów alfabetycznych lub tematycznych przeczytanych przez dzieci pozycji. Można w ten sposób podsumować, ile książek przeczytali uczniowie danej klasy w ciągu miesiąca w szkole i w domu albo ile książek przeczytało każde dziecko w ciągu roku szkolnego. W przypadku tworzenia katalogów alfabetycznych uczniowie mają okazję utrwalać znajomość alfabetu. Tworzenie katalogów rzeczowych (np. wykazu przeczytanych książek o zwierzętach) uczy umiejętności porządkowania oraz przygotowuje do korzystania z katalogu rzeczowego w bibliotece.

Dużą wartość w pracy z książką w szkole ma tworzenie biblioteczek klasowych, szczególnie w klasie pierwszej, kiedy to dzieci przygotowują się do korzystania ze zbiorów biblioteki szkolnej i publicznej.

Ciekawą formą pracy rozwijającą zainteresowania czytelnicze uczniów są konkursy plastyczne i literackie. Zwłaszcza, że rozbudzają ona także wrażliwość estetyczną i wyobraźnię dziecka. Kształcą umiejętność wyrażania sądów. Niejednokrotnie wymagają zgodnej współpracy w grupie. A co najważniejsze, wywołują zaangażowanie i aktywność. Proponuje się :

- konkursy plastyczne, literackie: „Zaczarowany świat książki”, „Moja pierwsza książeczka”
- wykonanie ilustracji do wymyślonej przez siebie bajki,
- wspólne tworzenie kącika „W świecie naszej bajki”, w którym umieszczane są ilustracje w formie książeczek,
- wykonanie według własnego pomysłu projektu okładek do wybranych lektur,
- konkurs plastyczny „Moje ulubione lektury w ilustracjach”,
- Konkurs plastyczno – literacki „Opisuję ulubionego bohatera”.

Motywowaniu dzieci do sięgania po książkę mogą służyć również:

- krzyżówki, rebusy,
- wykonanie w grupie plakatów reklamujących ciekawą książkę,

- zachęcanie do systematycznego korzystania z biblioteki szkolnej, dzielnicowej, Internetu,
- spotkanie z poetą i pisarzem,
- słuchanie bajek, baśni, słuchowisk radiowych w wykonaniu aktorów.

Można wymienić jeszcze wiele innych form pracy z książką na zajęciach szkolnych, chociażby wykorzystanie gier dydaktycznych, pracę z w zespołach przy wspólnym tworzeniu ilustracji do lektury lub tworzeniu opowiadań na podstawie treści książek, organizowanie wystawek najciekawszych pozycji książkowych itd.

Rozwijając zainteresowania czytelnicze uczniów, nie można zapomnieć o bogatej ofercie czasopism dziecięcych. W pracy nad rozwijaniem czytelnictwa powinni wspierać nauczyciela rodzice, czytając dzieciom ich ulubione książki. Rodzice powinni rozmawiać o ich treści. Również dziecko może czytać lub opowiadać rodzicom fragmenty przeczytanych lektur. Zacieśnia to niewątpliwie więź emocjonalną i pozwala rodzicom spędzać więcej czasu ze swoim dzieckiem.

Hasło „Poczytaj mi, mamo!”, które widniało na okładkach książek dla dzieci wiele lat temu, powinno być ciągle aktualne. Bliska temu hasłu jest na pewno idea akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. Rodzice i nauczyciele muszą poświęcać możliwie jak najwięcej czasu tym zagadnieniom w trosce o wychowanie dobrego czytelnika.

Bardzo duże znaczenie w rozwijaniu zainteresowań czytelniczych ma także biblioteka szkolna. Książka wzięta przypadkowo z półki bibliotecznej może rozbudzić pasję poznawczą w jakimś zakresie, chociaż uczeń, wybierając pozycję, mógł jedynie kierować się ładną okładką, wyglądem lub grubością książki, a nie określonym problemem. Uczeń, kierowany przez nauczyciela, sam może zbierać potrzebne informacje, posługując się słownikami, albumami, encyklopediami itp. W ten sposób dziecko, poprzez kontakt z książką, uczy się zdobywać wiedzę wieloma sposobami: przez samodzielne przyswajanie sobie treści, przez porównywanie różnych treści z różnych źródeł, przez rozwiązywanie problemów.

Planowe kierowanie przez nauczyciela czytelnictwem ma na celu wzbudzenie w dziecku zainteresowania książką, wyrobienie umiejętności wyboru, oceny książki, wdrożenie do czytelnictwa nie tylko dla przyjemności, ale i dla zdobywania wiadomości.

Bibliografia:

1. Lelonek M. Wróbel T. : Praca nauczyciela i ucznia w klasach I-III. Warszawa 2000,
2. Papuzińska J.: Czytanie domowe. Warszawa 2001
3. Papuzińska J.: Inicjacje literackie problemy pierwszych kontaktów dziecka z książką. Warszawa 2002
4. Pasterniak W.: Przygotowanie do odbioru dzieła literackiego Warszawa 1999.
5. Słońska I.: Dzieci i książki. Warszawa 2002
6. Żuchowska W.: Oswajanie ze sztuką słowa. Początki edukacji literackiej. Warszawa 2000

Opracowała: B. Rogalska